

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1057-10#Text>.

6. Україна в півтора раза наростила експорт до ЄС: що відбувається [Електронний ресурс]. Радіо Свобода. 2021. Режим доступу до ресурсу: <https://www.radiosvoboda.org/a/ukrayina-ekonomika-export-zerno-metal-mashyny-es-rf/31568426.html#:~:text=>

НОВІ ФОРМИ УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ПРАЦІ

Лапенко Тарас Григорович, Лапенко Григорій Олександрович
Полтавський державний аграрний університет

Анотація. Автор розглядає принципи цільового управління і необхідність його застосування в галузі охорони праці. Проведено аналіз ролі контролю і наглядових дій в охороні праці як багатоцільової системи. Встановлено, що ефективність системи контролю досягається в тому випадку, якщо він не тільки здійснюється відповідно до прийнятої системи показників, а за його результатами приймаються відповідні рішення (заходи). Вказано на важливість сертифікації систем безпеки і якості як свідчення відповідності працезахоронної діяльності вимогам міжнародних стандартів.

Ключові слова: охорона праці, цільове управління, контроль в охороні праці, ефективність системи контролю, сертифікація систем безпеки.

Концепція цільової орієнтації системи припускає, що в процесі планування, організації, контролю, мотивації має домінувати роль цілеполягання.

У чому ж полягають особливості та достоїнства цільового управління (ЦУ), яка актуальність і необхідність застосування його в галузі охорони праці?

В основі ЦУ лежать цільові принципи і цільова спрямованість заходів і дій (політики). Під метою розуміють певний кількісний або якісний результат, якого треба досягти до певного періоду; тобто цільова спрямованість є основою (квінтесенцією) будь-якої людської діяльності, її рушійною та мобілізуючою силою і, в кінцевому підсумку, визначає концепцію подальшого розвитку компанії (підприємства).

Цільове управління – це професійний підхід до управління, який дає змогу встановити:

- що має бути зроблено (після ретельного аналізу – чому це має бути зроблено), включаючи визначення переваги робіт;
- як і ким це має бути зроблено (для цього необхідно створити програму або план досягнення бажаного);
- коли і де це має бути зроблено;
- скільки це коштуватиме;
- які параметри вважати задовільними;
- що зроблено для досягнення мети;
- яких саме і коли має бути вжито коригуючих дій.

З урахуванням того, що охорона праці охоплює широкий спектр питань, працезахоронна діяльність повинна бути підпорядкована не одній, а багатьом цілям, причому деякі з них належать до головних, ключових або пріоритетних. Спільною для всіх галузей і підприємств, незалежно від характеру діяльності та форм власності, довгостроковою стратегічною метою є збереження життя і здоров'я людини, яка виконує трудові обов'язки. На її вирішення спрямований весь комплекс заходів, орієнтованих на виконання взаємопов'язаних цільових завдань, які забезпечують досягнення головної стратегічної мети.

Отже, охорона праці належить до багатоцільової системи, у рамках якої і здійснюється вся працезахоронна діяльність.

Контроль в охороні праці відіграє, як мінімум, двояку роль.

По-перше, з позиції управління він потрібен, щоб впливати на організаційні процеси для досягнення бажаних цілей. Для того, щоб визначити (оцінити), наскільки ефективно функціонує, відповідає проголошеній політиці, запланованій схемі управління, вимогам стандартів, належним чином впроваджена і підтримується, результативна стосовно означених цілей тощо СУОП, використовуються контрольно-наглядові дії, виміри і моніторинг показників, оцінка виробничої та управлінської діяльності.

Цей вид контролю можна кваліфікувати як аудит системи – норма, прописана у ст. 13 Закону «Про охорону праці».

Поняттю «аудит» можна дати таке визначення: це систематичний, незалежний та об'єктивний аналіз, що дає змогу визначити відповідність діяльності та результатів (у галузі якості, професійної, промислової чи екологічної безпеки) запланованим заходам і їх відповідність поставленим цілям. Відмінність аудиту від інших видів виробничого контролю полягає у тому, що він спрямований не на пошук конкретних порушень, а на оцінку якості та ефективності функціонування системи.

Характер (зміст) контролю залежить від ієрархічного рівня, на якому він здійснюється, і поставлених цілей. На рівні управління контролюється виконання заходів і дій, передбачених політикою підприємства, управлінських рішень, вимог законодавчих актів, державних стандартів, національних і прийнятих (ратифікованих) країною міжнародних норм і правил, досягнення встановлених (чи заданих) показників стану охорони праці, ефективність функціонування СУОП. На рівні інженерного та організаційного забезпечення контроль полягає в перевірці відповідності здійснюваних організаторами робіт, керівниками підрозділів (служб) дій і заходів загально організаційним регламентам: стандартам підприємства, правилам, посадовим інструкціям, положенням.

По-друге, контроль в охороні праці – це нагляд за діями працівників, які виконують конкретні технологічні операції, за станом і використанням технічних засобів, інвентаря, оснащення, інструментів, матеріалів, засобів колективного та індивідуального захисту. Здійснюється він на виконавському рівні з метою запобігання можливим порушенням і неадекватним діям з боку персоналу, щоб не дати їм реалізуватися в нещасний випадок чи аварійну подію. Це вихідна основна теза наглядових дій. І тут було б, мабуть, більш правильним говорити про нагляд за організацією та провадженням робіт і процесів.

Залежно від того, на якому етапі здійснюються контроль і наглядові дії, розрізняють:

- контроль на вході (вхідний контроль) – здійснюється перед початком робіт, змін;
- контроль у ході процесу(процес-контроль) – здійснюється безпосередньо під час виконання робіт;
- контроль на виході (вихідний контроль) – здійснюється після закінчення робіт.

Очевидно, що найефективнішим є контроль впродовж усього технологічного процесу, проте він найбільш трудомісткий і дорогий, особливо якщо процес складний, розтягнутий у просторі та часі. Контролювати безперервно дії всіх працівників і додержання всіх технологічних операцій, норм, стандартів можливо, але недоцільно. Тому контролюватися повинні ключові, найбільш небезпечні операції, процеси, дії, показники.

Ефективність системи контролю може бути досягнута в тому випадку, якщо він не тільки здійснюється відповідно до прийнятої системи показників, а за його результатами приймаються відповідні рішення (заходи).

Підтвердженням тому, що на підприємстві розроблена і діє система управління, є її сертифікація, виконана незалежною організацією. Сертифікат на систему (безпеки, якості) підтверджує, що система існує, діє і відповідає одному із стандартів ISO, міжнародному (типу EN) або національному, що свідчить про здатність підприємства виробляти якісну продукцію або надавати якісні послуги, при цьому забезпечуючи безпеку персоналу та безаварійність виробництва. Для бізнес-партнерів це підтвердження надійності підприємства, його конкурентоспроможності, це його імідж і важливий фактор у взаєминах з іншими компаніями, Сертифікація систем безпеки є наступним кроком після розробки, впровадження й аудиту. Сертифікат безпеки або знак відповідності – це свідчення того, що

люди працюють у сприятливих умовах, що тут висока культура виробництва, що підприємство є надійним, отже, цьому підприємству можна довіряти. Це важливий моменту роботи, в іміджі підприємства.

Список використаних джерел

1. Березуцький В. В. Управління охороною праці. Харків : ФОП Панов А. М., 2021. 412 с.
2. Вахонєва Т. М. Основи охорони праці в Україні. Київ: ВД «Дакор», 2019, 508 с.
3. Гогіташвілі Г. Г. Система управління охороною праці. Л. Афіша, 2002. 320 с.

ВІКТИМБЛЕЙМІНГ В УЧНІВСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ: АНАЛІЗ КЕЙСІВ І МЕТОДИКА ПОДОЛАННЯ

Лобода Дмитро Олександрович

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Анотація. У статті досліджуються причини, природа, механізми і способи подолання ситуацій в учнівському середовищі, де проявляється явище віктимблеймінгу, наводяться основні кейси і пропонується загальна методика їх подолання. Наводиться визначення терміну, суть якого – у перенесенні вини за проступок, правопорушення, злочин чи певну ситуацію на її жертву. Окреслено основні причини, через які відбувається подібне перенесення: від давньогрецького розуміння «справедливості» і християнського культу жертовності, до сучасної культури суспільного докору, поширюваного у ЗМІ. Констатовано, що жертва віктимблеймінгу в школі нерідко обвинувачується у свідомому наближенні до джерела небезпеки, інакшості, а також нездатності чинити опір агресору. Визначено, що робота з упередження віктимблеймінгу в школі повинна включати комплекс заходів, таких як відхід від тоталітарної (авторитарної) педагогіки, налаштування відповідного морально-психологічного стану в учнівському і педагогічному колективі, уникнення об'єктивації жертви тощо.

Ключові слова: булінг, віктимблеймінг, вина, девіант, жертва, психологічна безпека, Нова українська школа, об'єктивація.

На сучасному етапі розвитку людського суспільства важливим складником секьюритизації учнівського середовища є подолання широкого спектру соціально-психологічних ризиків. Європейські стандарти культури безпеки закладів середньої освіти, зокрема Декларація про безпеку шкіл [2] передбачає поруч з фізичним захистом учасників освітнього процесу попередження, подолання і профілактику психологічного насилля. Україна не стоїть осторонь цих процесів, тому Кабінет Міністрів у власному Розпорядженні від 4 серпня 2021 р. №898-р «Про затвердження плану заходів щодо реалізації Декларації про безпеку шкіл» у контексті подолання негативних наслідків збройної агресії одним із напрямів роботи системи закладів загальної середньої освіти визначив забезпечення психологічного супроводу освітнього процесу та впровадження програм психоемоційної підтримки для учасників освітнього процесу [1].

Останні півстоліття на Заході, а в Україні та пострадянських країнах – останні декілька років набувають поширення наукові дискурси стосовно окремих аспектів соціально-психологічної безпеки та психоемоційного здоров'я дітей у процесі їх інтеграції у соціум, зокрема – шкільне середовище (Н. Бахшалієва, В. Бернер, А. Бочавер, А. Ведернікова, Г. Гіні, Н. Горлова, Є. Ільїн, В. Ковальов, І. Кон, О. Кулікова, В. Курачинська, О. Леонтєв, Н. Липовська, Д. Норт, О. Орос, І. Отт, К. Сахарова, К. Хломов, О. Чередніченко, А. Шік та ін.). Так, найбільшої популярності набули розвідки стосовно такого явища, як булінг. Водночас, маловідомим та недослідженим явищем в контексті учнівського булінгу є